

Josip Lapajne:

Naši tečaji

Gangl: Mož ne boji se borbe in trpljenja, kjer sveti luč spoznanja, tam ni zmot.

Današnji čas se vsesplošno smatra za nekako dobo prenojevanja človeka, njegove družbe in splošne življenjske institucije.

Vse je novo, ali naj se vsaj obnovi. Vse staro, preteklo je bilo nesmiselno, nevredno svojega pojava. Zgodovina, polna napak, brez vsakršnih vrlin, je vsekakor tudi v učiteljsko življenje zarezala brazgotine, na katerih danes dokazujejo, da je bil učitelj stvor, nevreden, nezrel svoji dobi, žalostna relikvija polpretekla dobe, smešna tako kakor zastarela modna slika. Karikatura starega »somoštra«.

Vse, kar je bilo — v koš, nevredno je bilo življenja, to je današnji evangelij. Mladina naj zamenja trilo starino in naj preobrazila današnji rod, njegovo socialno stališče.

Ker trde, da se učitelj do danes še ni zainteresiral za delo, svoj narod in zgodovino človeškega razvoja, sežem nazaj v dobo preporoda avstrijskega šolstva v l. 1869., nekaj let pred njim in vsa za njim. »Učit, tovariš« iz leta 1869., 9. letnik, 11 list objavlja članek: »Zgodovina za mladost,« ki jasno izpričuje, da se je naš 80 letni Tovariš že tedaj jasno zavedal svojih stanovitnih in človeških dolžnosti, točno po potrebah časa.

Da se je učitelj kretal v sodobnih razmerah s pogledom v bodočnost, izpričujejo članki: »Napreje« v 8. št. iz l. 1869., »Ljudska šola naj bo zares ljudska« v 12. št. l. 1869. i. dr.

Z vso vsmo se je učitelj vrgel v vrtnice življenja, tako družabnega, društvenega kakor političnega. Brez njega ni bilo »Čitalnic,« duša je bil zadržan, kmetijskim podružnicam in raznim društvom. Vide: Spominski spis ob 25 letnici »Zveze uč. društev«.

Če je njegova verna poenajstvala, so krivi politični viharji, ki so ga zanesli daleč od obale na odprto morje. Je pa bila to njegova krivda? Ne, živel je z duhom časa in samo ta ga je usmeril v razmere, ki jih je moral prenašati kot njihova žrtve. Pojavljali so se Kačurji, Jermani in Hlapci ob oholih predstavnikih časa, današnjemu zarodu v zasmeh in posmeh. In kolikrat bi petelin zapel, da so današnji proroki prisostvovali justifikaciji in onih usodnih dnih?

Naša literarna zapuščina (Novice 1848. l.) nam izpričuje, kako je naš narod nepravilno dosegel narodne in socialne svobodščine, kako se je narodno življenje sčasoma presekal v nacionalno in religijsko smer. Iz nje je razvidno, da se je učitelj kot večni idealist oklenil narodne stranke, ki ji je ostala zvesta tudi pretežna večina duhovščine.

Nacionalni in verski pokret sta si ljuto križala meče, potegnili s seboj vse javno življenje, prosveto in gospodarstvo in se neokrepljena prerila do svetovnega klanja, započeta v težnjah kapitalizma.

Učiteljstvo ni pozdravljalo preosnove oz. ustanovitve rednega šolstva v l. 1869., marveč je strastno zagovarjalo dotedanjo cerkveno šolo, ki mu ni zapuščala najlepših spominov. Klonil je duhu iz ljubezni do ljudstva.

V boju za narod in lastni obstanek se je učitelj zavedal socialnih nalog namram sebi in okolici. Združil se je v učiteljska društva (1869.), osnoval je »Narodno šolo«, »Jubilejsko samopomoč«, »Hranilnico«, »Tiskarno«, »Učiteljski konvikte« i. dr. Izdajal je knjige za mladino (Mladinski spisi, Jan Legova knjižnica), ustanovil »Zvončka« v težkih porodnih bolečinah, prirejal je vseučiliške počitniške tečaje in koncerte, skrbel je za naraščaj, organiziral izvenšolsko delo, izdajal zadevne brošure (Pesek). Vsa naša organizacija je sad učiteljevega dela.

Naša dolžnost je, da te ustanove podpiramo, ne kratkomočno negiramo radi oseb in časovnih razmer, ki so jih rodile. Ni najekonomnejše premajhne hiše razdirati, če je dovolj prostora, da jih prezidamo ali dvignemo.

† Mimica Štubljeva

Dne 21. oktobra 1933. je nemila usoda prižela za neizprosni zakoni na svoje brezdušne, ledene prsi predragi nam tovarišico **Mimico Štubljevo**. Iztrgala jo je iz naše srede še tako mlado, vzela nam jo je sredi dela... Saj je štela tovarišica Mimica komaj 26 pomladi. In marljiva je bila, delovna kakor čebelica. Dasi je revica bolehal vsa leta svoje naporne in odgovornosti polne službe, vendar je bilo njeno delo blagoslovljeno, uspešno.

S svojim lepmi, odkritim značajem si je pridobila med svojimi tovarišicami in tovariši tihih občudovalcev. Vsi, ki smo jo poznali, smo jo imeli radi — zelo radi. Visokonaobrazna je s svojo plemenito dušo bila vzor vzgojiteljice ne-le mladini, marveč vsej svoji okolici. Pri vsem tem pa je bila ponižna, skromna. Učiteljski stan je izgubil z njo eno najidealnejših svojih reprezentantkinj.

Dobra, plemenita, draga Mimica! Izmučeno Tvoje telo je leglo k počitku pod večnozelenim Pohorjem. Zapustila si nas — in vendar živiš in boš živila med nami in lepem, častnem spominu! Kristalno čistih nagibov polno je bilo vse Tvoje življenje — nadvse mirno in vdano je bilo zato Tvoje poslednje slovo. — Odlšla si s spokojnim nasmeškom na ustnicah kakor bi nam v slovo dihlila verze: Ne plaši se niko smrti čija j' duša, srce čisto Smrt i život sve je jedno, život i smrt sve je isto.

Naš je život večnotrajan, da umire, obmana je. Radi tog' se zove život, što on večno živi, traje...

In to nas tolaži...

A. H.

Da razrušimo vse, kar ni izraslo iz nas, je nevarno igratičkanje otroka, razočaranega ob razdejanim predmetu.

Strasna vojna je rodila dalekosežne posledice. Predvojni klci po »kruhu« so se oglašili v bojnem hrupu. Delavske mase, ki so se leta in leta skrbno organizirale v socialističnih društvih in strankah, so s svojimi voditelji na čelu klečile pred monarhi in segle po bratomornem orožju. Socialno gorje se je potencialo od stopnje do stopnje, dokler ni počil prenapeti lok in povzročil svetovni preobrat. Silni skladi so se zrušili, ostalo pa je trdno gradivo.

Človeštvo razmišlja in ustvarja smernice preporodu. Na pohodu so »iznovrstni« socialisti s previdnimi konservativci ob boku in zavori. Glasno se razlagajo zahteve po kruhu, napoveduje se boj kapitalizmu s priznanjem zasebne lastnine, oziroma skrajne razlastitve.

In v ta metelj človeškega problema naj se danes vrže naša šola, naša država, povčjem agrarna. Država, tu strogo nacionalna, ondi versko fanatična, z bogastvom ob skrajni revščini. Naj se li mi učitelji spuščamo v boj z velekapitalom, ko uvidevamo, da vsa naša država ne zmore premoženja enega samega kapitalista. In to v današnjih časih, ko Hitlerjev in Musolinijev narodni socializem stremita po nasičenju svojih mas na račun slabotnih naroditvev. Dokler imamo silne narode ob strani, je naša dolžnost, dolžnost malih ljudi, da ohranimo svoj narod, svojo državo. Socializem je treba predvsem proširiti v naši lastni državi. Naj bi ne hiral in umiral bedni Krašovec ob kruhu in soli, ker ga usoda ni rodila na

rodovitnih poljanah žitnih zakladnic. Slike socialnega žrtvovanja naj prednjačijo nizu naših dejanj.

Narodnosti ni primerjati z imperializmom, ker je ona 1. stopnja, da se v ljudstvu vzbudi priznanje jezikovnih človeških pravic. Če drugi narodi strahujejo kapitalizem v obliki fašizma, še ni rečeno, da je naš nacionalizem imperialističen, ker je veleopravičen v težnjah narodnega obstanka.

Da naša organizacija ne pride v stranpota, da ne zaostane z duhom časa, je res nujno potrebno, da se učiteljstvo posveti socialnemu študiju, toda bistva svetovnih naziranj naj se nikomur ne vsiljuje, ne direktno, ne indirektno (po debatah), ker bi to vedlo v desorganizirano po političnih naziranjih. Ne razbijmo, kar smo s težavo stvorili!

Učiteljstvo je vedno delovalo po sodobnih potrebah našega naroda in bi kot tako ostalo na braniku svojih dosedanjih in bodočih uspehov. Hlapci hlapcev sicer pljujejo v naše vrste, ne morejo pa omajati naše volje niti nam odvzeti vere, da smo na pravem potu. Človek tvori človeštvo, ki mu je posvečeno naše delo in to v pravi obliki. Le z razumom: naprej

Kranjsko učiteljsko društvo je na svojem zborovanju z dne 25. oktobra 1933. izrazilo željo, naj počitniške tečaje vodijo osebe, ki bi s svojim nastopom ne žalile članstva niti v izjavah, niti pri debatah. Teme naj odgovarjajo našim nacionalnim in državnim interesom. Izogibati se je vsemu, kar bi kalilo politična naziranja članstva.

Konstatiramo pa, da je tečaje vodil docela nepristransko predsednik sekcije g. Dimnik, ki se mu je zahvaliti, da se posamna nesoglasja niso poostila.

Splošne vesti

KLUB PRIJATELJEV VASKE KULTURE.

Letošnja delegacija banovinske skupščine JUU je dala sekciji sledeče smernice glede javnega dela:

Delegacija smatra gospodarsko delo kot najboljšo podlago za izvenšolsko delo.

Potrebno je, da se delo na gospodarskem polju sistemizira. Zato priporoča delegacija vodstvu sekcije, da stori vse, kar je potrebno za smotreno organizacijo tega dela.

Ugotavljamo, da so kmetstvo in gospodinjstvo nadaljevalne šole torišče organiziranja dela za gospodarstvo in prosveto.

Vse ostalo kulturno delo naj bo v tesni zvezi z gospodarskim delom kraja.

Podrobnejša navodila za nadaljnje kulturno udejstvovanje učiteljstva v našem podeželju so bila prepuščena tečaju za izvenšolsko delo.

Sekcija je v smislu teh smernic sestavila pripravljalni odbor, ki bo izvedel organizacijo akcije v obliki »klubov prijateljev vaskulture« med učiteljstvom. V začasnem pripravljalnem odboru so zastopani: predsednik sekcije JUU tov. Ivan Dimnik, urednik »Učit. tov.« in »Prosvete« tov. Andrej Skulj, tovarišica Kovič-Plevelj Leopoldina, tov. Vode Angela, tov. Lovše Anton, Horvat Ivo, Vovk Ivan, Arrigler Anton, Grčar Tit, Hreščak Alojzij, Zor Miroslav, Mlekuž Alojzij, Schein Štefan.

Pri sestavi pripravljalnega odbora se je bilo treba ozirati na gospodarsko možnost poslovanja, zato so priključeni za sodelovanje pri pripravah le tovariši iz obližja.

Pripravljalni odbor hoče organizirati in pospešiti znanstveni študij naše vasi, podeželja v obče ter problemov, ki so v najtesnejši zvezi z okolico učitelja. Iz tega razloga se bo obrnil tudi na naše znanstvenike, ki so se že sedaj bavili s problemi naše vasi ter jih bo skušal zainteresirati za stvar. Zajednice za to delo bo skušal pripravljalni odbor organizirati v obliki »klubov prijateljev vaskulture« med učiteljstvom povsod, kjer se bo našlo dovolj resnih in vztrajnih učiteljc in učiteljev.

Na tem študiju bo šele temeljila akcija teh prostovoljnih učiteljskih prosvetnih delavcev gospodarske prosvete in kmetijske vaskulture. Iz tega razloga so vabljene k sodelovanju vsi oni, ki imajo resen namen, delati in se žrtvovati za to akcijo ne samo kot delavci, temveč kot iniciatorji in poborniki pokreta.

SEJA ODBORA OBCESTVA KMETSKO-NADALJEVALNIH ŠOL.

V nedeljo, 5. novembra se je vršila odborova seja občestva učiteljev kmetisko-nadaljevalnih šol. Seje so se udeležili g. svetnik Krošl in tovariši Gosak, Verk, Dolgan, Dolinšek, Inkret in Titan. Bilo je več važnih poročil, predlogov in sklepov, od katerih najvažnejši so sledeči:

Banska uprava je izgotovila učno snov za vse letnike kmetisko-nadaljevalnih šol, ki bo kmalu pomnožena, potem pa odposlana na vsa vodstva. Banska uprava naj bi razposlala voditeljem vabilo, da bi poslali snov za sklepane proslave, in sicer po točkah, ki jih bo sestavil tovariš Dobrček. Poročila, ki jih sestavljajo kmetijski banovini, referenti za bansko upravo, naj bi se razmnoževala in razposiljala na kmetisko-nadaljevalne šole. Štaterska kočica naj bi se razširila tudi po onih krajih, kjer še ni dovolj vpeljana; razdajala naj bi se namestu jaje živa perutnina med kmetovalce, ki se doslej niso dovolj bavili s perutninarstvom; šole naj bi gojile pasemsko perutnino in jo razdeljevale, za kar bi pa morale biti nagrajene. Priredil naj bi se za učitelje še krajši tečaj za perutninarstvo. Delovno občestvo bo vzbujalo med učiteljstvom pravi smisel za delovanje med narodom v smislu kmetiske

prosvete in dajale pobudo za udejstvovanje. Smernice, ki so bile sprejete za kmetisko-nadaljevalne šole, naj bi se razširile tudi na druge gospodarske in prosvetne organizacije na vasi, zato da bi se kmetiska prosveta čim bolj utrdila med narodom. Na vprašanje banske uprave o mladinskih krožkih je odgovorilo kakih 400 upraviteljev. Od vseh šol jih sedaj ne deluje v nobeni organizaciji 48%, 20% pa le v gasilnih društvih. Kmetisko-nadaljevalnih šol je sedaj 114, letos jih je delalo 45, za šole usposobljenih učiteljev je sedaj 350. Spisana in urejena je inž. Lahova brošura. Zlasti nauki o gnojenju; delo se bo takoj izročilo tiskarni, nato se bo po razpošiljalo šolam. Tovariš Dobrček pojasni v kratkih besedah načrt o mladinskih krožkih, ki se bo predložil občestvu učiteljev kmetisko-nadaljevalnih šol. Na jutrajšnjem zborovanju predlaga tudi izdajanje lista za kmetisko mladino, v katerega bi pisali tudi kmetijski fantje, posebno naj bi pošiljali fantje listu domače blago, ki nam ga je še mnogo neodkrita. — Seja se je vršila v mestni osnovni šoli.

— **SPREJEMANJE STRANK PRI PROSVETNEM ODDDELKU KRALJEVSKO BANSKE UPRAVE.** Uradne ure pri prosvetnem oddelku kraljevske banske uprave so vsak torek in četrtek od 10.—12. ure. Vsi predpisi okrožnih razpisov glede obiska pri banski upravi ostanejo še nadalje v veljavi. V izvanrednih dneh, oziroma urah, se stranke ne bodo sprejemale.

— **Za poplavljenice.** Za šolsko mladino v Strugah so darovali: Učiteljska tiskarna v Ljubljani 1000 Din, Mladinski pevski zbor Žetale 110 Din, Osn. šola Vrhpolje pri Moravčah 57 Din, Osn. šola Orla vas pri Braslovčah 28 Din, Učit. društvo za Mežiško dolino 180 Din, Osn. šola Rateče 18675 Din (zbirka učencev), Osn. šola Dev. M. v Polju 715 Din, P. R. K. drž. nar. šole v Ribnici 155 dinarjev in živila, P. R. K. drž. deške mešč. šole v Ribnici 66 Din in živila, P. R. K. osn. šole na Vranskem 71875 Din, P. R. K. osn. šole v Komendi 800 kg živil. — Iskrena hvala!

— **Čepe Fran.** V nedeljo 12. t. m. zjutraj je preminul v Kamnici pri Mariboru naš tovariš **Fran Čepe**. Pokojnik je bil splošno znan med učiteljstvom zlasti ob severni meji. Pa tudi med Mariborčani je imel mnogo poznavstva. Pokopali so ga v torek popoldne ob obilni udeležbi učiteljstva in drugih slojev. Naj v miru počiva!

— **Krožek upokojenega učiteljstva v Mariboru** je imel svoj redni mesečni sestanek v četrtek 9. t. m. Udeležilo se ga je nad 40

upokojenih tovarišic in tovarišev. Kakor na vseh sestankih krožka, tako je bilo tudi na tem prav živahno. Predsednik je obširno poročal o sestanku zastopnikov vseh organizacij drž. upokojencev, ki se je vršil v Slavonskem Brodu v svrhu enotnega postopka njihovih tečajev. Mariborsko društvo drž. upokojencev prav razveseljuje napreduje. Ima že nad 600 članov. Društvo daje svojem članstvu potrebne informacije glede njihovih stanovsko-pravnih zadev. V Mariboru stanujejo čim pa nudi razne ugodnosti materialnega značaja s popusti pri gledališču, zdravstvenih itd. Sestanek je posetil tudi tovariš Zacherl iz Ljutomer, ki so ga z veseljem pozdravljali stari tovariši in tovarišice. Tako rednih sestankov nima nobena kategorija drž. upokojencev, kakor ravno učiteljstvo v Mariboru. Staro nekdanje tovarištvo še ni zamrlo med njimi, ampak se še vedno obnavlja in poživlja. Lepo in prav je to!

— **Slovenska šolska matica** bo izdala letos razen ostalih dveh knjig (Pedagoški Zbornik in dr. Jerajeva Naša vas) tudi dr. **Gogalovo: Temelji obče metodike**. To ni običajna šolska knjiga, ki bi služila le za pouk metodike na naših učiteljskih šolah, temveč je originalno delo mladega pedagoga, ki poskuša v tej knjigi združiti poglede moderne psihologije z načeli obče metodike. Zato je načelno tudi razlikovanje med metodiko in didaktiko. Kar pa je posebno važno in gotovo zanimivo za vsakogar, ki ima opravka z našo mladino, posebno z odraslo, je originalna psihološka analiza izobrazbenega in vzgojnega procesa. Zato na to knjigo še prav posebej opozarjamo vse, ki se zanimajo za pedagoška vprašanja, pa bodisi iz teoretičnih ali praktičnih, pa tudi šolskih ali splošno življenjskih vidikov. (Knjiga bo obsegala 19 tisk. pol.) — Gg. poverjeniki ŠSM naj pošljejo sezname članov, pa tudi članarino, vsaj do 10. decembra t. l.

— **Lep uspeh našega tovariša.** Tovariš **Gobec Radovan**, učitelj v Grižah pri Celju, je spisal in uglasbil letos že drugo opereto »Hmeljsko princezo, ki jo je, kakor tudi prvo »Beg iz harema« sprejelo v svoj repertoar žalsko gledališče. Opereti sta ljubki in melodiozni stvarci in sta imeli pri predstavah velik uspeh. Tov. Gobec vodi v svojem kraju dva moška zbora in svoj mladinski pevski zbor, s katerim je napravil lani turnejo po Savinjski dolini. Za mladino je uglasbil tri spevoigre: »V bratskem objemu«, »Pomladne cvetke« in »Kresniček«, ki so izšle v njegovi samozaložbi in so bile po mnogih odrih z uspehom igrane. Mnogo pesmic je uglasbil za mladinske, moške in mešane zборе, za odrasle pa spisal žaloigro s petjem »Slepca«, ki je bila tudi že predvajana. Mlademu in nabudnemu skladatelju želimo na tem polju mnogo uspeha. — Z.

— **Dr. Josip Jeraj, Naša vas.** O vasi in vaškem življenju je dr. Jeraj ponovno predaval na kmetijsko-nadaljevalnih tečajih, ki jih že več let prireja banska uprava. Naše učiteljstvo se teh tečajev udeležuje v obilnem številu, kar je dokaz, da jih je vzljubilo ter da dobro čuti njihovo potrebo in korist. V knjigi »Naša vasa, ki jo Slov. šol. Matica poleg drugih dveh knjig pripravlja svojim naročnikom za letošnji božič za borih 30 Din, je avtor to, kar je izvajal na omenjenih tečajih, obširneje povzel, poglobil ter razširil v celoten sistem vede o vasi. Njegovo delo ni bilo lahko, saj orjemo na tem polju še skoraj neobdelano ledino. Poedine panoge vasilovja niso pri nas še nič sistematično obdelane. A tudi temu se ne smemo čuditi! Niti mnogo večji narodi, na pr. Nemci in Francozi še ne premorejo sistematičnih učenikov glede vede o vasi. Celotno delo je pisatelj razvrstil v četrto poglavje: kultura, sociologija, psihologija in pedagogika vasi. V vaški kulturi obravnava verske, pravstvene, gospodarske in estetske vrednote v kmečki vasi. V sociologiji vasi razpravlja o vaški rodbini, vaškem sosedištvu, notranjih socialnih odnosih, občestvenih doživetjih in politiki vaščanov. Psihologija prikazuje duševno življenje vaščanov, kmeta odraslega, mladostnika in otroka. Pedagogika pa prinaša praktičnih navodil za vzgajanje vaškega osnovnošolskega otroka in doraščajočega mladostnika. Vsebinska knjige je po takem in zanimiva i važna za vse slovenske vzgojnikje, prav posebno pa še za učiteljstvo, ki je največ poklicano, da orje brazde novi vaški kulturi. Kdor se še ni naročil na letošnje publikacije Slov. šol. Matice, naj ne zamudi ugodne prilike. Poleg drugih dveh ali morda celo treh knjig bo za malenkostno vsotico dobil še Jerajovo knjigo trajne vrednosti.

Odbor Slov. šol. Matice.

Izjave k sporu v organizaciji JUU

U »Učiteljskom tovarišu« od 9. novembra 1933. god. štampana je »Obavjest Učiteljskim društvima Savske banovine«, u kojoj sam lično tangiran, pa Vas molim da u prvom narednom broju oštampate sledeće:

NEISTINITA TVRĐENJA.

U »Učiteljskom tovarišu« od 9. novembra 1933. broj 14 štampana je »Obavjest Učiteljskim društvima Savske banovine«. Na drugoj strani — između ostalog — stoji: ... a posebno nikako nije sigurno čija je većina, stvarno u banovini Drinskoj... štaviše, on (misli se na predsjednika Sekcije za Drinsku banovinu) se nije ni apstinirao od rada u Glavnom odboru, već je prisustvovao svima sjednicama do kraja.

Da su ovo prozvoljne i neistinite konstatacije vidi se jasno iz ovoga:

1) Vanrednoj Sekcijskoj skupštini, održanoj 16. oktobra o. g. u Sarajevu, prisustvovala su 34 delegata ispred 19 sreskih društava.

va. Devet društava nije bilo zastupljeno sa 17 delegata. Znači da je bila prisutna apsolutna većina delegata ispred apsolutne većine društava. Ta je većina jednoglasno donijela rezoluciju kojom osuđuje rad Izvršnog odbora.

2) Ja sam ostao do kraja sjednice Glavnog odbora, glasao mu nepovjerenje prema datom mandatu, dao izjavu i napustio sjednicu onoga časa, kada je usao Izvršni odbor. Ovo mogu potvrditi svi članovi Glavnog odbora jedne i druge strane. Pri završetku rada usao sam u sobu za održavanje sjednice radi naplate putnoga računa.

Ova podmetanja nijesu zgodna sada kada treba tražiti izlazak iz ove teške situacije, u kojoj se nalazi naša organizacija, kojoj je potreban mir i rad. Strasti treba stišavati a ne raspirivati.

Stevo Bilčar,
pretsjednik JUU
sekcije za Drinsku banovinu.